

MINDEN ESTE

Ráncos volt a keze. Érdes, száraz. Karcolta a bőröm, ahányszor csak hozzám ért. Nem tudta, ki vagyok. Csak egy apró, szőke gyermeket látott a felesége kezében, akinek ráadásul kék a szeme. A családban mindenkinek barna volt. El sem hitte, hogy tőle vagyok. Én sem hittem el. Soha.

Negyvenkilencben jött haza. Anyuska huszonöt, én négy voltam, ő meg egy megroskadt, sovány, harmincas öregúr. Emlékszem a feslett, zöld kabátjára, ahogy a koszos kezével anyám vállát fogta, és kérdezte, *kicsoda a kicsi lány, kicsoda ez?* Hátán egy szakadt táska, egy kopott csajka volt benne. Meg egy csíkos alvóruha, néhány füzet, körömnyi, szétfaragott ceruza, fecnik orosz betűkkel, zsákvarró tű és két gyűszű. Ezt hozta haza. Meg magát. Az összes végtagját, mindkét szemét, fülét, és az ujjait épségben.

Hamar visszaállt a munkába. Fügönyből varrt kosztümöket, zekét, volt, hogy nagykabátot is. Nem válogatott a megrendelők közül, szabott a lelkeseknek, a jegyzőnek, a kondásból lett tanácsosnak is. Kellott a pénz. A szabóműhelye a házunk tövében volt, egy cselédszoba méretű kis zug, pillanatok alatt befűtötte a vaskályha, ott volt a legmelegebb, mégis folyton reszketett, járt a lába, mint egy rugó. *Mozogni kell.* Azt mondta, csak így lehetett túlélni.

Anyus kapott néhány levelet, de az utolsó évben már semmit nem tudott róla. Nem kereste. Azt mondta, nem volt idő sem gyászra, sem időtlen várakozásra, kenyeret kellett sütni, mindig egy hétre előre. Ez volt a feladat. És anyuska jól viselte a magányt. Nem mintha mellette nem lett volna egyedül, folyton fiatalnál fiatalabb lányok után koslatott, taníttatta őket, *csak kinevelem az utánpótlást.*

Anyust nem törte meg sem a háború, sem az elhurcolt férj, nem panaszkodott a kukoricakására, a szakadt ruháira, tette a dolgát, megtanult túlélni. Nem törte meg a szemközti telken portyázó három ruszki sem, akik a szomszéd Ilonkának hol a seprűnyelet, hol a puskacsövet dugták fel. Nem törte meg a sikoltozás, a kínkeserves nyüzítés. Kenyeret kellett sütni, mindig egy hétre előre. A komód alá rejtette, hiába keresték, kiabáltak vele a ruszki, csak mutatta az üres liszteszsákot. Aztán kitette azt a táblát a kapura: *инфекционная болезнь.* A közelünkbe sem jöttek, soha többé.

Miután hazajött meg pláne nem zargattak. Ő varrta a ruhát nekik is, éhbérért. Vlagyiban megtanult oroszul. Románul, franciául, németül meg egyébként is tudott. *Szükség volt rám.* Azt mondta, csak így lehetett túlélni. Hát itthon nem volt rá szükség. Megtanultunk nélküle túlélni. Maradt volna ott. Ezt kívántam, míg élt.

Ötvenöt januárjában Anyuska tüdőembóliával feküdt a szanatóriumban, én viseltem gondját az öcsémnek, én láttam el a munkát a ház körül. Ő csak varrt. Meg parancsolgatott. Minden este meleg vacsorát. Joga van hozzá. Ő tartja el a családot. Jár neki.

Iskola után, minden nap szaladtam tojásokért Miska bátyámékhoz, aztán át a dülőkön a krumpliért nénémékhez. Télen is a vékonytalpút hordtam, nem volt más. A zoknim folyton átázott, az útra szórt só kimarta a szétstoppolt anyagot. Félttem újat kérni. Félttem a közelébe menni. Nem ismertem. Nem kértem tőle semmit. Soha, semmit. Inkább kisurrantam éjszakánként a műhelybe, kitértam a kukából a megmaradt anyagdarabokat, azzal foltoztam a zoknit.

*

Ezen a képen anyuska már nem tudott járni. A kis sámlin ül, mi mellette állunk a tornác előtt. Az egyik kezével az öcsém, a másikkal az én vállamat fogja, ő meg ott áll tőlünk jó távol, mintha a szomszéd volna, mintha nem ismerné fel a családját, és mégis mosolyog. Ennek örül. Joga van odaállni, ahová csak kedve tartja. Pökhendi. Számító mosoly. Pökhendi, számító mosoly.

*

Még délben is mínusz tíz volt, a cserépkályha mellé húztam Öcsi ágját, ott altattam, míg ránk nem tört. *Tudsz-e krumplis tésztát, olyan jót, mint anyus?* Nem feleltem. Felkötöttem a kötényt, pucolni kezdtem. Azt a kis maradékot, amit anyusnak tettem félre. Levessel vártam volna haza. Tejfölössel. Babérral.

Szidta, hogy sótlan. Legszívesebben ráborítottam volna az egész fazékkal, de csak letettem elé a fűszertartót. Olyan régi volt az asztalunk, hogy minden egyes villára tűzött falatnál recsegtek a korhadt falábak. Ütemre nyikorgott, míg be nem zabálta az egészet, az összes krumplit, az összes tésztát. Nyikorgott, ütemesen.

*

Toltam el magamtól, ahogy csak bírtam, a csuklómra kulcsolta a kezét, szorította, össze akart roppantani. Ütöttem, ahol értem, kiharaptam egy darabot az egyik ujjából, ömlött a vér, köpködtem a bőrt. Végre eleresztett. Kिरontottam a szobából, utánavágtam, ami csak a kezembe került, felkaptam az öcsémet, és egy szál hálóingeben, mezítláb az udvarra futottam sikoltozva, *hagyjon nekem békét! Hagyjon békét!* Mire ő utánam kiáltott, *jogom van hozzá, hogy azt csináljak veled, amit akarok! Jogom van hozzád!*

Ilonka szaladt a szomszédból, küldte a fiát Miska bátyámért. Feltettek egy lovas szekérre, kikapták a kezemből Öcsikét, ráterítették egy pokrócot. Engem nénémhez vittek. Csak akkor jöhettek haza, mikor anyust kiengették.

*

Az ország másik felébe jelentkeztem főiskolára. Persze nem akart elengedni. *Ki viseli gondját anyusnak?* Szegényem már beszélni sem tudott, folyvást aludt, krákogott, nyögdecsejt. Ízekre szedte a kór, a sok gyógyszer. Levegőn sem volt, nem tudtam megmozdítani, nem bírtam el. Csak a kezeléskor vitték ki a házból, havonta egyszer négy napra. De nem javult. Megtört. Hogy a fonnyadt kis arcát ne csak a lámpa fénye érje, az ágyát az ablak alá toltam.

Öcsémet felvették a pataki internátusba, engem pedig a főiskolára. Nem volt maradásom. Már három héttel a tanévkezdés előtt elköltöztem. Az utolsó éjszaka le se hunytam a szemem. Vártam a reggelt, mint a messiást. Járkáltam a kisszobában, még a dunyhát is összecsomagoltam. Ezért se kelljen már ide visszajönnöm. Ide vissza soha többé. Rettegtem, hogy ma lesz a nap, mikor nem kel fel többé. Hogy itthon kell maradnom rendezni a temetést, hogy megint itt ér utol az ősz, a tél, velem, és én minden este tolhatom a bútorokat az ajtó elé.

Már az első kukorékolásnál köhögni kezdett. Soha nem örültem még annyira a beteg édesanyámnak. Reggel hétkor kifutott a pesti gyors. És én rajtam ültem.

*

Miután anyuska elment, néhány év múlva ő is leépült. Mikor már engem sem ismert meg, az orvosok felajánlották, hogy beteszik az elfekvőbe. De én hazavittem, magamhoz vettem, elhozattam költöztetőkocsival a ruháit, a varrodobozát is. Drágább volt, mint a temetése. Az utolsó napokban már a WC-re sem tudott kimenni. Hiába tette a kezét a fenekéhez,

szorította össze magát, próbált sietni, a konyháig a marka és a szőnyeg is tele lett. Szégyellte magát, takargatta az arcát, folytak a könnyei.

Románul írt leveleket, Váradra címezve. Összefüggéstelen katyvasz volt. Mondtam neki, hogy nem maradt kint senki, mind hazaköltöztek. Mint ha meg sem hallotta volna, órákon át körmölte a sorokat, estig görnyedt a papírok fölött, minden nap. Alig evett. Szívószállal itattam, köhögött minden kortynál, de írni nem felejtett el. Pedig mondtam neki, hogy nem maradt kint senki. Én mondtam neki.

Hát még mindig, kislányom? Nyöszörgött, miután rávágta az ajtót. Be-nyitott, közben öltöztem. Megint maga alá csinált. Meg akart mosdani. Segítséget kért. Én meg csak annyit tudtam mondani, *menjen innen, de kurva gyorsan!* Reszkettem. Járt a lábam, mint egy rugó. Mozogni kell, gondoltam, csak így lehet túlélni.

Aztán összeszedtem magam. Szükség volt rám. Felkaptam a köntösöm, kivittem megmosdatni. Kitéröltem a fenekét nedves ronggyal, aztán fürdőszivaccsal is. Megmostam az ágyékát, a lábát, a körmeit is kikéfélttem. Bekentem az érdes, száraz kezét teafaolajjal. *Kell a pelenka, apukám, értse meg!* Nem akarta, majd ő megoldja, takargatta a könnyes arcát, miközben ráadtam. *A gumis kényelmes, apukám, meglátja.* Lefektettem a franciaágyra. Betakartam dunyhával, mondtam, jó éjszakát, kiáltson, ha kell valami. Minden este mondtam, jó éjszakát. Minden este az ajtóm elé tolom a szekrényt. A szekrényt, minden este.